

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 30.

Onsdagen den 26 april.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande april.

§ 2.

Herr statsrådet *Svensson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 247, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor.

Denna proposition blev på begäran bordlagd.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 246, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918, innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län;

till statsutskottet propositionen, nr 248, angående vissa lönefrågor vid armén och marinen m. m.; samt

till bevillningsutskottet propositionen nr 249, med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 22 juni 1921 angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

§ 4.

Bevillningsutskottets nu föredragna betänkande nr 27 bordlades åter.

§ 5.

Vidare föredrogos och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial, nr 32, med överlämnande till riksdagen av förteckning över försälda kronoegendomar.

§ 6.

Härefter föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringsarbeten inom kungl. bibliotekets byggnad; och

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till avlöning av den Hjertbergske antikvarien vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 7.

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

Till behandling upptogs härpå statsutskottets utlåtande, nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring av professor C. Wimans personliga professur till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi m. m.

I en till riksdagen den 10 februari 1922 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 61, hade Kungl. Maj:t, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag — med ändring av vad under punkten 62 i åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslagits beträffande det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitet — föreslagit riksdagen att

dels besluta, att den utav professorn C. Wiman nu innehavda personliga professuren i paleontologi skulle förvandlas till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi samt att i samband därmed den nuvarande ordinarie professuren i mineralogi och geologi vid Uppsala universitet skulle benämnas professur i geologi med petrografi och mineralogi;

dels, med uteslutande från allmänna indragningsstaten av vad där finnes uppfört beträffande avlöning åt Wiman, i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under avdelningen A) Avlöningar m. m., a) Professorer m. fl., filosofiska fakulteten, matematisk-naturvetenskapliga sektionen uppföra en professor i paleontologi och historisk geologi med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomme universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels ock för ändamålet höja det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitet, nu 1,054,347 kronor, med 7,500 kronor till 1,061,847 kronor samt i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga nämnda anslag med halva beloppet eller i avrundat tal 530,924 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts framställning angående förändring av professor C. Wimans personliga professur till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi icke måtte vinna riksdagens bifall.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Kvarnzelius, Swartz, Johan Nilsson* i Skottlandshus, *Lamm, O. U. B. Olsson, Widell, P. A. Bergström, Carl Johansson, Wiklund, Waldén* och *Norman*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) besluta, att den utav professorn *C. Wiman* — — — lika med Kungl. Maj:t — — — petrografi och mineralogi;

b) med uteslutande från — — — villkoren och bestämmelserna; samt

c) för ändamålet höja det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitet, nu för år 1,054,347 kronor, med 7,500 kronor för år.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet *O l s s o n*: Herr talman! Den framställning, som Kungl. Maj:t gjort till riksdagen i förevarande ärende, innebär ju, att den personliga professur i paleontologi, som finnes i Uppsala och som mänskligt att döma kommer att finnas där till utgången av år 1931, skulle förvandlas till en ordinarie professur. Statsutskottet har hemställt, att denna Kungl. Maj:ts framställning »icke må vinna riksdagens bifall». Vid utskottsutlåtandet är emellertid fogad en reservation, som är fram-buren av inte mindre än elva av utskottets ledamöter. Det tyder ju på, att meningarna inom utskottet varit rätt så delade, och antalet reservanter visar, att det mycket lätt kunnat hända, att utskottsutlåtandet fått en annan läggning.

Nu har jag personligen mycket lätt att förstå utskottsmajoriteten, ty jag har på ett tidigare stadium av frågans beredning varit inne på ungefär samma tankegång. Jag bekänner, att jag inte tänkt på konsekvenserna i samma grad som utskottet, och jag har heller inte tänkt så mycket på de ökade statsutgifterna, eftersom de ju för tillfället inte komma att gå upp till mer än 300 kronor om året. Men när jag första gången såg på frågan, så tyckte jag, att det var tämligen onödigt att gå fram till riksdagen med en proposition i den riktningen. Det är ju inte meningen, att personliga professorer skola övergå till att bli stadigvarande. Jag var till och med inne på den tankegången, att det kanhända rent av inte vore klokt att lägga fram den. Riksdagen är i allmänhet rätt tveksam, då det gäller personliga professorer; och jag tänkte mig, att riksdagen nog inte komme att bli mera villig; om den vid varje personlig professur skulle behöva misstänka, att denna professur möjligtvis inom en längre eller kortare framtid skulle föreslås att bli ordinarie. Emellertid har jag ändå rätt Kungl. Maj:t att lägga fram denna proposition. Och detta beror på följande skäl.

Vi ha nu i Uppsala den ifrågavarande personliga professuren i paleontologi, och vi ha där en ordinarie professur i mineralogi och geologi. Denna senare blev ledig i januari månad detta år, och den skall naturligtvis en gång återbesättas. Jag tycker, att i den situationen har den avgångne geologiprofessorn *Högbom* rätt, när han säger —

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*
(Forts.)

någonting som ju också står i propositionen — att man måste göra klart för sig, hur man nu skall lägga det hela. Antingen skall man låta den professur, som skall återbesättas, omfatta allt, som kan hänföras till ämnet geologi, d. v. s. pressa in under detta ämne också paleontologien; eller också skall man göra på det viset, att man alldeles ser bort från paleontologien och resonerar som så, att med den frågan blir det väl någon råd, när den personliga professuren en gång upphör. Gör man det förra, då får man alla sakkunniga emot sig; alla dessa komma att förklara, att det sättet att lägga saken inte är klokt, ty det finns inte sökande till en professur av den omfattningen, och det finns heller inte några sakkunniga, som med någon som helst auktoritet kunna ge Kungl. Maj:t ledning, hur professuren i det fallet skall besättas. Gör man det senare, kan det lätt hända, att man får tillfälle att ångra sig, ty de tio åren kunna ju taga slut rätt snart — om jag så får säga — och man kan inte säga, att man har några som helst garantier för framtiden.

Det är för att lösa denna knut, som jag rätt Kungl. Maj:t att lägga fram propositionen, och jag för min del tycker, att den innebär en lösning. Statsutskottet däremot löser, så vitt jag kan förstå, ingenting. Jag tycker förresten, att statsutskottet ser — vad skall jag säga — litet väl sentimentalt på denna sak. Man säger, att »tiderna synas utskottet icke vara sådana, att de inbjuda till inrättande av nya professurer». Detta är ju inte fullt riktigt heller. Professuren finns ju redan, och den kommer mänskligt att se, som jag sade, att finnas en tid framåt. Frågan är således inte att nu under svåra tider skapa en ny professur, utan frågan är i stället, huruvida vi om tio år skola orka med att bära ungefär samma vetenskapliga utrustning, som vi bära för närvarande. I den frågan tror jag, att det finns skäl för att gå ut ifrån, att vi i framtiden tänka orka med den.

Jag har redan något snuddat vid den stora omfattning, som professuren i geologi har. Det är ingenting märkvärdigt i den vetenskapliga utvecklingens historia, att en professur så småningom blir innehavaren övermäktig; det är någonting, som alltid inträffar, när man har en glädjande vetenskaplig utveckling. Vad detta fack speciellt beträffar innebär det vanligen, att det leder till, att paleontologien skiljes ut. Gå vi till länderna här uppe i nordn, så finna vi, att Norge redan delat sin geologiprofessur. Finland likaledes, Gå vi söderut finna vi, att Greifswald exempelvis har två professurer, Göttingen tre, Bonn sex o. s. v. Jag framhåller inte dessa saker, för att de skola vara en slags pekpinne för oss här i vårt land, ty vi ordna naturligtvis hos oss så, som vi finna det vara bäst, men jag säger det för att visa, att det där talet om ämnets stora omfattning inte är en fras, som man tager fram vid sådana tillfällen, då det passar sig, utan det är något, som redan lett till praktiska konsekvenser i de övriga europeiska länderna. Vad oss själva beträffar kan man säga på sätt och vis, att vi också haft de där konsekvenserna. Ty den gamla geologiprofessuren, som daterar sig ända

från 1850-talet, visade sig tämligen snart bli sin innehavare övermäktig. Man sökte då på 1890-talet lösa svårigheterna på det viset, att man lät en docent sköta paleontologien. När man så fick den personliga professur, som det här gäller, var det visserligen en personlig professur i ordets egentliga bemärkelse, men det var också på samma gång en väl behövlig avlastning av den tyngd, som vilade på geologiprofessuren. Skulle man nu låta paleontologien rent automatiskt falla tillbaka på geologien, skulle man pressa utvecklingen tillbaka en 30—40 år. Och det är detta, som jag inte tror, att 1931 års riksdag vill vara med om.

Ty det finns en annan omständighet, som kommer att väga tungt i vågskålen. Man har nämligen i Uppsala inte bara denna paleontologiska professur, utan man har också en paleontologisk institution med ett museum. Jag reste upp till Uppsala för att se, hur de där tingen lågo, ty man bör ju veta ungefär vad det är man gör. Jag har visserligen inte det omdöme, som kräves för att i dessa ting fälla en rättvis dom. Men så mycket tyckte jag mig förstå, att riksdagen gjorde en synnerligen god gärning, när den var med om att inrätta denna personliga professur. Ty under professor Wimans ledning, med den förmåga han har att få lärjungar att arbeta och mecenerna att ge pengar, har denna institution så att säga vuxit sin moderinstitution, den geologiska, över huvudet, och man har i närvarande stund ett museum där uppe, som efter vad jag hört, både kvantitativt och kvalitativt kan jämföras med de muséer man har på den europeiska kontinenten. När man nu vet detta och då man på samma gång känner till det vetenskapliga arbete, som vilar på denna institution, då har man synnerligen svårt att tänka sig, att om 10 år skulle denna institution och detta museum möjligen komma att lämnas alldeles vind för våg. Att den svenska riksdagen skulle vara med om, att de värden, som ligga samlade här uppe i Uppsala, skulle förstöras eller, om inte förstöras, så i varje fall vårdslösas genom att komma i händer, som inte vore sakkunniga och heller inte intresserade, det kan jag för min del inte tänka mig. Och det är därför, som jag rått Kungl. Maj:t att söka den lösning, som nu föreligger i den kungl. propositionen.

Jag har inte alls glömt bort konsekvenserna. Det finns ingenting, som en departementschef har rikare tillfällen att tänka på än de där konsekvenserna. Ty det finns ju så gott som intet ärende, som inte har sina konsekvenser. Och framför allt har han ingen anledning att i en proposition glömma bort dem, ty han vet, mycket väl, att det finns två kamrar i denna riksdag, som nog veta att friska upp minnet. I detta fall skulle ju konsekvenserna fortplanta sig inte bara uppe i Uppsala utan också ner till Lund. Utskottet säger, att om man går med på detta förslag, så »lärer ett motsvarande krav från Lunds universitet svårligen kunna tillbakavisas». Ja, naturligtvis har man nere i Lund i viss mån samma svårigheter, som man har uppe i Uppsala. Ämnet geologi är lika omfattande och svårt att bemästra där nere, som det är i Uppsala. Men saken ligger väl

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

ändå inte riktigt på samma sätt i de båda städerna. I Uppsala har man redan denna personliga professur. Och man har där det, som väger tyngre, nämligen den paleontologiska institutionen med detta museum, som man ju inte har någon motsvarighet till nere i Lund. Men om det skulle vara på det viset, att Lund kommer med en liknande framställning, som utskottet här säger, så får man naturligtvis pröva den. Och skulle det vara så, att Lund den gången har lika goda skäl för sin sak, som Uppsala har i dag, så bör väl Lund få sin professur. Jag skulle med en liten förändring av ett ord-stäv vilja säga att den dagen, den glädjen.

Men jag förmodar, att det är en annan sak, som statsutskottet fäst sig kanske mera vid än konsekvenserna nere i Lund. Det är nämligen så, att bakom denna professur skymtar en byggnadsfråga. Vi ha ju, som jag nämnde, en geologisk institution i Uppsala. Under dess tak och på inte mindre än fem ställen inrymmes också den paleontologiska institutionen, som dessutom bor i tre andra hus i närheten. Det vill med andra ord säga, att den paleontologiska institutionen bor i fyra hus och på åtta olika ställen, och två av dessa ställen äro källrar. Det är klart, att kunde man skaffa pengar till att bygga, så nog är ett byggande nödigt här. Men med den saken gör man ju så, som man har råd till. Och i varje fall kan man inte säga, att denna byggnadsfråga är på något vis beroende av den professur, som det här gäller. Ty det är institutionen, som behöver det nya taket över huvudet, det är inte professorn. Jag vet ju mycket väl, att i nästan alla ärenden, som behandlas vid detta års riksdag, ligga de ekonomiska bekymren och lura. Och det är naturligtvis så, att ekonomiska svårigheter äro ekonomiska svårigheter. Men jag tycker, att man aldrig behöver ha det så svårt, att man inte har råd att vara framsynt och ordna så väl för framtiden som det är möjligt. Jag tror, att riksdagen skulle göra undan ett gott stycke framtidsarbete, därest riksdagen anslöte sig till den uppfattning, som Kungl. Maj:t låtit framlägga i den förevarande propositionen.

Herr Norman: Herr talman! Jag hade väntat, att någon av representanterna för statsutskottets majoritet skulle uppträda och försvara statsutskottets uppfattning i denna fråga efter den ingående redogörelse, som nyss har lämnats av den föregående ärade talaren, herr statsrådet och chefen för eklelesiastikdepartementet.

Som av handlingarna framgår, har jag jämte två andra ledamöter av kammaren reserverat mig mot det slut, till vilket statsutskottet har kommit. Statsutskottet har yrkat avslag på Kungl. Maj:ts framställning om förändrande av den Wimanska professuren till ordinarie, och skälen därtill äro förnämligast kostnadsskäl. Visserligen erkänner statsutskottet, att kostnaderna för tillfället äro synnerligen obetydliga. Det är inte något belopp angivet, men jag kan nämna, att det rör sig om en merutgift av endast ungefär 300 kronor per år. Det är ju en kostnad, som inte är att taga någon

större hänsyn till. Men det är kostnaderna för framtiden i form av byggnader och annat, och det är konsekvenserna i form av en ny professur även i Lund, som man har stött sig på.

Vad då först gäller professuren i Lund vill jag instämma i herr statsrådets yttrande nyss: den dagen, den sorgen — eller den glädjen, den glädjen, som han uttryckte det. Komma bärande skäl fram från Lunds universitet, så får väl riksdagen i sinom tid taga den frågan under omprövning. Men att det ej behöver vara alldeles nödvändigt att inrätta en ny professur i Lund, därest nu beslutas en förändring av den Wimanska professuren till ordinarie, det har redan i propositionen blivit belyst genom professor Högboms uttalande, där han säger: »Det må vara sant, att vetenskapens utveckling med nödvändighet leder till en sådan specialisering och differentiering av de olika disciplinerna, men därav följer icke med nödvändighet, att vid varje lärosäte alla vetenskapsgränar skola vara företrädna genom egna lärostolar.» Det är icke alls en nödvändig följd av ett beslut i enlighet med reservanternas mening, att Lunds universitet omedelbart skall ha en uppdelning av sin professur i geologi. Men beträffande Uppsala synes det vara synnerligen starka skäl anföra av de olika sakkunniga för professurens uppdelning. Deras utlåtanden återfinnas i propositionen, där det har talats om ämnets utomordentliga räckvidd och betydelse och huru det blir omöjligt för en person att fullständigt genomtränga och behandla dessa omfattande ämnen.

När därtill kommer, att Sverige har sedan långliga tider tillbaka intagit en förgrundsställning på den geologiska forskningens område och kanske tillkämpat sig den främsta rangplatsen på detta område bland kulturländerna, så synes det vara ur rent nationell synpunkt en åtgärd, som vi böra lägga oss vinn om, att bevara denna vår ställning på detta forskningsområde.

Vi ha också fått hitförda genom frikostighet från enskildas sida synnerligen rikhaltiga samlingar av fossilier. Jag erinrar i det fallet om de enastående omfattande och stora samlingar, som inneslutas i professor Anderssons Kinasamlingar och som just nu hålla på att bearbetas och vilkas hitförande gjort, att Sverige kommer att intaga en synnerligen framstående plats på detta område. Men har man detta utomordentligt värdefulla material, skall man icke då se till, att man har krafter till förfogande, som kunna i forsknings tjänst och till den studerande ungdomens nytta arbeta med detta rikhaltiga material?

Vad gäller den stora kostnad, som skulle komma i framtiden genom de byggnader, som statsutskottet ser hägra framför sig, så vill jag erinra om, att denna byggnadsfråga ligger långt fram i tiden. Det tager nog årtal och åter årtal, innan vi komma därefter. Därom erinras också i propositionen i ett av sakkunnigutlåtandena, där det heter: »I betraktande av den långa tid, som vanligen åtgår, innan dylika frågor bliva lösta, särskilt, när det, som här tydligtvis måste bliva fallet, gäller nybyggnad eller beredande på annat sätt av väsentligt bättre utrymmen, —» Det är först i en framtid som denna nybyggnadsfråga blir aktuell, och huru tröstlöst tråkig

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

den nuvarande ekonomiska situationen än är och hur den än manar till den största försiktighet och sparsamhet, när det gäller att nu besluta om statsutgifter, så skola vi väl icke intagas av en sådan pessimism, att vi tro, att ett sådant trööstlöst ekonomiskt nödläge skall vara i alla tider och för all framtid. Vi vilja väl litet var hoppas, att ljusare tider skola komma inom en icke allt för långt avlägsen framtid, och då förmodar jag, att vi skola kunna tillgodose även de nybyggnadskrav och anslagskrav, som kunna föranledas av förevarande fråga, utan att vi nu skola låta oss avskräckas av dessa konsekvenser, som först efter en lång följd av år framkomma.

I den reservation, som är vidfogad utskottsutlåtandet, tryckes ju också på följande i reservanternas förslag till utlåtande: »Då utskottet alltså tillstyrker Kungl. Maj:ts framställning i förevarande del sker detta likväl under förutsättning, att professurens förändring från personlig till ordinarie icke får utgöra anledning till ökade krav på anslag för institutionsändamål.» Reservanterna ha således reserverat sig för att professurens förändring till ordinarie för det närvarande skulle draga större kostnader för det allmänna än de, som för det närvarande kunna överblickas. Det är 300 kronor om året det gäller. Jag har på andra avdelningen haft tillfälle att följa frågan alltigenom, och jag har kommit till den bestämda uppfattning, som ställt mig på den sida, som reservanterna stå på.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Kvarnzellius' m. fl. vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Jag skall icke fördjupa mig alltför mycket i den uppdelning av geologiprofessuren i Uppsala, som här föreslagits. Jag skall endast framhålla de skäl, som utskottet ansett bärande för sitt avslagsyrkande på Kungl. Maj:ts proposition.

För det första är det ju bekant, att den personliga professur, som inrättades för tio år sedan, gäller för professor Wiman under hans tid. Men det är också bekant, att några lokaler, avsedda för institutionen, finnas icke för närvarande, utan det har inretts några rum, i Gustavianum, som användas, men det säges tydligen ifrån i propositionen, att det är mera ett provisoriskt avhjälpande av de mest trängande behoven för tillfället. Jag lyssnade noggrant på herr statsrådets yttrande, då det gällde denna sak, och då han sade, att det vore naturligtvis allra bäst att få en nybyggnad till stånd, men att inrättandet av denna professur ju icke var något bestämmande skäl för att bygga, utan den saken finge prövas för sig. Jag vill emellertid ur detta utläsa, att får man professuren igenom, så nog får man kravet på byggnaden också. Men det stannar icke bara vid detta, utan delar man upp professuren i Uppsala, så är det alldeles naturligt, att vi inom ganska kort tid, kanske redan nästa riksdag, ha samma krav från Lund, och blir då professuren även där uppdelad, komma kraven på nya byggnader att framställas även där. Själva konstnaderna för professuren äro ju icke avskräckande, men i dessa tider, då statskassan är till den grad anlitad, som vi ju finna dag efter dag, är man

icke beredd från statsutskottssynpunkt att gå med på några utgifter för nya byggnader m. m.

Det är alltså, herr talman, dessa skäl, som varit de bestämmande i huvudsak för statsutskottet. Saken kan ju tagas upp till vidare prövning, när den personliga professuren utgår. Men till dess anse vi för vår del, att det icke behöver brådska.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

Herr L i n d s k o g: Herr talman! Jag har tillåtit mig att använda mina påskferier bland annat till att taga reda på i Lund bland de naturvetenskapliga fackmännen där den uppfattning, som kan råda i denna fråga. Jag vill öppet säga, att jag för min del oftast är ganska misstänksam mot de nya krav på uppdelning av professorer, som förekomma. Det är ju alltid så — jag känner det från min egen erfarenhet — att var och en känner sig nedtyngd av omfattningen av det ämnesområde, som man är satt att söka behärska så gott som möjligt. Därför kommer det gärna fram dylika anslagskrav om dubbelprofessorer eller nya professurer. Och därför är det också aldeles riktigt, att riksdagen håller tummen på ögat på oss universitetsmän och ser till, att man icke går för långt. Det finns emellertid en garanti, som riksdagen därvidlag har att tillämpa, och det är att jämföra med förhållandena vid andra universitet i världen. När för sju år sedan professuren i geologi tillsattes i Lund, var bland de sakkunniga också professor Brögger i Kristiania, som med rätta anses vara en av världens främsta geologer, och han sade då — jag översätter det till svenska, ty jag talar så dålig norska — »Med det omfång, som varje särskild disciplin nu har fått, är det helt enkelt omöjligt, att en enskild forskare nu kan fullt ut behärska samtliga dessa fack och fullt tillfredsställa de fordringar på kompetens, som böra och måste ställas på en universitetsprofessor. Man har därför nu under de senare åren överallt vid något större universitet sett sig nödsakad att fördela denna omfattande fackgrupp av heterogena fack på flera professorer, minst två, oftast tre à fyra, och på en del ställen ända upp till sju.» Resultatet av professor Bröggers granskning av de sökande var, att han på grund av ämnets omfattning förklarade bägge sökande inkompetenta, och han förklarade samtidigt, att det var orimligt med dylika förhållanden, där det var omöjligt för en ensam sökande att kunna behärska hela ämnet. Jag har, som jag sade, talat med mina fackkolleger i Lund, och bland dem har ingen enda opponerat sig mot riktigheten av den framställning, som kommit från Uppsala. Och då jag såg, att herr Rydén nu begärde ordet, så vill jag säga, att jag särskilt lagt an på att fråga de personer, till vilkas omdöme jag förmodar herr Rydén har större tillit än till mitt. Och jag hoppas, att det skall i någon mån kunna ställa honom mera gynnsam till deras uttalande. Jag skall gärna personligen nämna för honom namnet på dem, som jag har talat med. Men jag vill göra det mera privatim.

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

Således ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen. Jag vill säga, att de konsekvenser, som den siste ärade talaren nyss anförde, synas mig icke vara av alltför vägande natur. Han nämnde, att det skulle komma krav på anslag till nybyggnader. Ja, det kan ju komma krav, men riksdagen är väl ändå så pass karl för sin hatt, att den kan säga nej till dem, och det har ju även uttryckligen sagts, att om riksdagen går på reservationen, så får det icke anses utgöra anledning till ökade krav på anslag för institutionsbyggnader. För det andra har herr Bengtsson i Norup sagt, att det kommer med all säkerhet även från Lund fram krav i denna riktning. Han tänkte sig t. o. m., att det kanske skulle komma redan nästa år. Jag vill då trösta herr Bengtsson i Norup med, att det redan nu finnes inlämnat förslag från professor Grönvall i Lund och från den naturvetenskapliga sektionen där om viss reglering av detta ämne. Men där har icke föreslagits någon ny professur. Ty vi i Lund äro alltid och ha alltid under den här krigs- och kristiden varit så anspråkslösa, att vi fått erkännande även från riksdagen om den saken. Vi äro så anspråkslösa, att vi uttryckligen säga, att visserligen skulle det kunna behövas en professur, men på grund av de tryckta tiderna inskränka vi oss till att i stället begära en biträdande lärare. Jag ber att få säga detta här gentemot vad som herr Bengtsson i Norup nyss yttrade.

Med dessa enkla ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Rydén: Herr talman! Denna fråga kan ju synas relativt liten, om man ser på innebörden av det gjorda anslagsäskandet. Då är det ju bara fråga om att här uppföra en personlig professur som ordinarie, så att den alltså skall förbliva även efter den nuvarande innehavarens avgång. Jag satt i statsutskottet den gången, när frågan om personlig professur åt professor Wiman första gången var uppe. Och jag minns mycket väl en gammal vis ledamot av riksdagen och av statsutskottet och dess andra avdelning, som den gången sade, att han var mycket betänksam i fråga om att skriva till Kungl. Maj:t i denna riktning, därför att det gick oftast till så vid våra universitet, att när man fått en personlig professur, så inriktade man sedan alla ansträngningar därpå, att när den professuren varit med en viss tid, söka få denna personliga professur omvandlad till en ordinarie, och så fick man en ny professur, medan man från början tänkt, att man bara skulle skaffa arbetsmöjligheter och existensmöjligheter för en synnerligen förtjänt vetenskapsman inom ett visst område. Jag var den gången ung och oerfaren, så jag trodde icke så starkt på denna invändning, och det var skrivet så mycket vackert om dåvarande docenten Wiman, att vid sidan av professor de Geer, som då var ledamot av riksdagen och stod såsom motionär i frågan, jämte åtskilliga andra gjorde jag det lilla jag förmådde, för att det skulle bli en personlig professur åt Wiman. Det där yttrandet av den gamle statsutskottsledamoten, som jag hörde som ung riksdagsman, rann mig i minnet, när jag fick se förslaget om denna ordinarie professur unge-

fär tio år efter det den gamle vise hade talat om, att det skulle med all säkerhet komma.

Jag har med åren blivit mer och mer betänksam i fråga om att dela upp professurer vid våra universitet. Och det ur åtskilliga synpunkter. Jag ser för min del i en för långt gående uppdelning av ämnen och i tillskapandet av flera professurer i de ämnena en fara — det vill jag uppriktigt säga — för den sida av universitetens gärning, som ligger i undervisning och utbildning av lärare och övriga ämbetsmän, som utbildas vid universiteten. Det är klart, att man kan på det sättet få fram en mängd specialister, som äro alldeles utomordentligt kunniga på sitt gebit, men man riskerar att förlora den sortens universitetslärare, som äro — om jag får använda ett uttryck från idrotten — all round, som behärska det hela och som kunna giva de unga studenterna, av vilka de flesta gå ut som lärare vid våra skolor, den allmänna översikt, som naturligtvis är nödvändig beträffande arbetet i skolan. Jag skyndar mig att säga, att denna farhåga naturligtvis har endast en *begränsad* giltighet. Det kommer inom vissa ämnen givetvis en tid, då en uppdelning är nödvändig. Men jag har den allmänna känslan, att man bör icke forcera detta uppdelande av ämnena i specialprofessurer med relativt begränsade områden bland annat av det skälet, att undervisningen till den del, universitetet ha till uppgift att undervisa blivande ämbetsmän, löper en viss fara eftersätta den allmänna och översiktliga kunskapen över ett studieområde.

Jag vill också framhålla, att denna uppdelning av professurer har den faran med sig, att det hela blir ganska dyrt. Det blir dyrt för staten, och det blir dyrt för den studerande ungdomen. Det blir dyrt för staten först och främst i fråga om lönerna — detta är dock kanske de mindre kostnaderna — men framför allt därför att med nya professurer följer institutionsbyggnader åtminstone för våra naturvetenskapare och medicinare. Och det skall kammaren här icke tro ett ögonblick, vad herr Lindskog nyss anförde, att riksdagen, sedan den skapat en professur, kan säga nej till en institution för den nye professorn. Sådan är icke riksdagen. Utan har man en vetenskapsman, som är tillsatt för att arbeta och forska, så har riksdagen icke plägat vägra honom arbetslokaler och sådant, som är nödvändigt för hans arbete. Det är klart, att skapa vi en professur, vilken sedan behöver en institutionsbyggnad för att innehavaren skall kunna utföra sin gärning, så kommer självfallet också institutionsbyggnaden. Och när det blir, som det är på vissa områden, förenat med stora samlingar eller rent av museer, sådana som vi ha i våra största naturvetenskapliga institutioner, då blir det mycket stora kostnader för staten av detta.

Jag vill också säga herr Lindskog, som är varmt intresserad för professorernas lönefråga, att det är icke en alldeles klok taktik — och det hade han ju själv en känsla av — att gå för långt i fråga om inrättande av nya professurer. Det är klart, att blir vår universitetsstat för stor, så går det ut över dem, som arbeta i universitetens tjänst. Den risken får man taga, att det kan bli på det sättet. Och det

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsals
universitet.*

(Forts.)

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

skulle jag beklaga, därför att jag personligen har den uppfattningen, att våra universitetsprofessorer böra ha så goda löner, som det är möjligt för staten att giva dem, därför att deras arbete är så ofantligt viktigt och bör av det allmänna rikligt understödjas.

Det blir dyrt också för studenterna, därför att ehuru man i första ögonblick, då man delar upp en professur i två eller tre, säger, att det icke behövs någon ändring i studieplanerna och att det följaktligen icke blir någon förlängd studietid, så är det dock så, mina herrar, att när den ena uppdelningen efter den andra sker, så följer med tiden oundvikligen, att studietiden förlänges. Och den faran ha vi här i Sverige. Det har så länge jag minns predikats, att vi ha för lång studietid för den studerande ungdomen, och riksdagen har gång på gång skrivit om, att en viss avkortning av universitetsstudierna vore önskvärd. Men det har hittills icke varit möjligt att genomföra något på det området, just därför att det vetenskapliga arbetsfältet blivit så omfattande, att det kräver mycket längre studietid. Ju mer man delar upp professorerna, desto mindre blir det möjligt att kunna genomföra en begränsning på detta område.

Vad nu speciellt uppdelningen av geologiprofessuren i Uppsala beträffar, så vill jag först säga, att man får icke tappa ur minnet, när det gäller att bedöma behovet av uppdelningen, att vårt land har mer än ett statsuniversitet. Denna geologiprofessur i Uppsala är icke den enda, som arbetar i vårt land på detta område. Se vi saken ur forskningens synpunkt, som är den ena stora viktiga sidan av universitetsgärningen, så skulle jag våga göra det påståendet, även om herr Lindskog uppvisar, att det finns universitet med ända till sju professorer i geologi, att vårt land har forskande geologer i en utsträckning, som är ganska enastående. Räkna efter, huru många människor vi ha här i Sverige, som bedriva verkligt vetenskapligt forskningsarbete på geologiens område! Vi ha i Uppsala — inberäknat den Wimanska professuren — två professorer och i Lund en: det gör tre. Vi ha två vid Stockholms högskola; det gör fem. Vid det naturhistoriska riksmuseet ha vi två paleontologer, en för djurvärlden och en för växtvärlden, och en mineralog som intender: det blir åtta. Så ha vi Sveriges geologiska undersökning med en chef och åtta statsgeologer, som arbeta med rent praktiskt forskningsarbete ute på fältet. Vi få icke glömma, att den geologiska forskningen i vårt land har icke kommit till sin höga ståndpunkt på den grund, att vi haft den Wimanska professuren eller en eller annan professur i Uppsala, utan det beror naturligtvis därpå, att vi ha här i landet en sådan ofantlig mängd av geologer, som sysselsätta sig med forskningsarbete på förevarande område. Om vi således betänka, att vi ha åtminstone 17 personer ordinarie anställda för geologiskt forskningsarbete här i Sverige, så tror jag icke vi behöva känna oss alltför mycket imponerade av vad som här sagts om, att Norge har två, Danmark två och Finland två eller tre, om jag hörde rätt. Vi få icke glömma, att vi ha så ofantligt många utanför Uppsala universitet, som bedriva forskningsarbete inom geologien.

Skall jag se på den sidan av universitetsgärningen, som ligger i

att utbilda ämbetsmän, då skulle jag först vilja säga, att den undersökning vi försökt göra i statsutskottet visar, att det är ett mycket litet antal studenter, som studera på detta område i vårt land. Ur den synpunkten är således detta ämne icke något av de mera frekventerade ämnena vid våra universitet.

De ofrånkomliga konsekvenserna av ett bifall till regeringsförslaget äro efter min uppfattning följande. För det första måste det bli en institutionsbyggnad för professor Wiman i Uppsala. Något annat skola icke herrarna tänka sig. Jag har hört sägas, att professor Wiman skulle för närvarande ha sina samlingar fördelade på fyra olika lokaler. Kammaren skall icke föreställa sig, att sedan det blivit en ordinarie professur i paleontologi vid Uppsala universitet, det icke kommer att krävas en institutionsbyggnad för honom. Och eftersom denne man är så ytterst skicklig och arbetsam, så skapar han säkerligen samlingar, som bli av oerhört stor omfattning. Nu senast veta vi, att de stora Kinasamlingarna gå — mot förnuftig ordning, höll jag på att säga — icke till Stockholm och det stora naturhistoriska riksmuseet där utan till Uppsala, och det kan man väl veta, att man får lov att uppföra byggnader där för det ändamålet. Man kan ju icke låta dessa samlingar förfaras. Och jag skulle även vilja säga till herr Lindskog, att jag har i min ficka ett brev av en för Lundaförhållanden intresserad, som bett mig, att jag skulle försöka använda det lilla inflytande jag tilläventyrs kan ha, för att det icke skall ordnas så, att det blir en biträdande lärare i geologi i Lund, utan arbeta för att det skall bli en professur där likaväl som i Uppsala. Det är ingalunda en av de minsta profeterna, som är författare till detta brev. Intresset för Lundasaken finnes således, det är alldeles självklart. Och huru skulle vi skåningar kunna stå till svars med att vara med om att upprätta en professur i paleontologi i Uppsala, d. v. s. i en del av Sverige, där man knappast har några fossil, utan där man får taga sådana från Kina och bearbeta dem, men vi icke skulle ha en professur i paleontologi vid vårt skånska universitet, där vi dock ha fossil i jorden? Det skola vi icke inbilla oss. Och jag skulle anse det synnerligen upprörande, om Lund, som har de bättre yttre betingelserna för en professur i paleontologi, skulle få stå efter Uppsala här. Alldeles säkert skulle herr Lindskog och jag hjälpas åt att arbeta fram en motsvarande professur i Lund som en ren konsekvens, om Uppsala får sin professur.

Och man kan peka på en hel rad av våra naturvetenskapliga professorer, som för närvarande med mycket god rätt, ja, med större rätt än ämnet geologi, kunna begära att få en uppdelning till stånd. Jag skall icke tala om kemien i Lund, som har en professor i det ämnet. Det är för litet, därför att den gamla uppdelningen i organisk och oorganisk kemi borde naturligtvis fullt ut realiseras, så att det blev två professorer i detta ämne. I Uppsala har man tre på det området, inberäknat en personlig professur. Men man har ju ytterligare specialiserat kemien också. Vi ha fyra professorer i kemi vid tekniska högskolan i Stockholm, och jag har ansett det vara goda skäl för detta. Överdirektör Gavelin vid Sveriges geologiska under-

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

sökning har i sitt yttrande i propositionen förklarat, att den naturliga uppdelningen av geologien är i tre professurer, och på somliga ställen ha vi hört, att det är ända till sex. Jag vill nu icke uppkalla min ärade vän herr Lindskog, men om han ändå tänker vara sträng emot mig för mitt yttrande, skulle jag vilja fråga honom: om jag tager till exempel ämnet geografi, där det är en professur både i Uppsala och i Lund, skulle man icke kunna med ofantligt mycket större rätt begära uppdelning av ämnet geografi än av geologi? Vänta bara litet, till dess professor Nelson, vår förträfflige geograf i Lund, får arbeta några år och driva fram sin vetenskap, såsom han till allas vår glädje gör, så är det icke tal om att icke här födes behov av en uppdelning av geografien i mer än en professur. Det är klart, att man får gå med på sådant, när det är nödvändigt, men jag har velat göra detta lilla inlägg för att säga, att jag tror, att det är klokt att icke, där det ej är oundgängligen nödvändigt, forcera fram uppdelningen av professurer för mycket.

Dessa skäl, herr talman, ha varit avgörande för mig, när jag i denna ekonomiskt lilla fråga ändå anser mig böra ställa mig på den ståndpunkten, att jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Edén: Herr talman! Det håller nästan på att bli vad jag skulle vilja kalla en dålig vana, att jag skall nödgas i sådana ärenden, som röra universitetsfrågor, taga till orda gentemot den man, som jag förr i världen hade den äran att räkna såsom ecklesiastikminister vid min sida i statsrådet. Men det kan nu icke hjälpas, att så händer. Jag ser, att han avlägsnar sig, och jag beklagar det, ty det var min önskan att i all vänskap få något granska det anförande, han nyss hållit.

Han började med att erinra om en »gammal vis» ledamot av statsutskottet, som på sin tid, när professor Wimans personliga professur tillkom, hade varnat den då unge, som han sade, oerfarne ledamoten av statsutskottet herr Rydén för dylika personliga professurer. Jag känner så väl igen denne gamle vise, som herr Rydén nu framkallar från den tidigare generationen av riksdagsmän. Det är en gammal vis av en typ, som herr Rydén äberopat, endast när det passar sig, men som han däremot aldrig tager något intryck av, när det icke passar sig för den fråga som är å bane. Många av de här närvarande kammarledamöterna äro säkerligen på det klara med, vem denne vise är, och många kunna med mig bestyrka, att det skulle kunna mycket hastigt komma fram ett ärende, på vilket område som helst, där denne samme gamle vise med all säkerhet också givit herr Rydén vissa råd i hans långt tillbaka liggande parlamentariska ungdom, utan att herr Rydén tagit intryck därav. Ånej, det förhåller sig nog på det sättet, att det egentligen tycks vara herr Rydéns egen mera personliga utveckling, som har föranlett den ståndpunkt han nu företräder, och som han beskriver så, att han med åren blivit mer och mer betänksam mot uppdelning av professurer.

Om herr Rydén kommit till denna betänksamhet med anledning av de kostnader, som följa med sådana uppdelningar, är jag fullt villig att i princip förstå honom. Det finns goda skäl att därvidlag hålla tillbaka, så mycket man med hänsyn till vetenskapens naturliga utveckling kan göra. Men när herr Rydén för en sådan ståndpunkt också anförde andra skäl, skäl i fråga om undervisningen och omtanken om de studerande, blev jag i min tur en smula betänksam. Icke är det väl ändå någon rimlighet i en sådan argumentation, som går ut på att en uppdelning av ett ämne skulle behöva medföra några större svårigheter för vederbörande professor att i ämnet prestera en undervisning, som är tillräcklig för de blivande lärarna eller de blivande ämbetsmännen. Så illa ställt är det dock icke med vad vi kunna kalla den professorliga allmänbildningen, att man behöver befara något sådant. Och när herr Rydén antyder, att genom denna specialisering man icke skulle kunna i varje ämne räkna på en all-round-man, skall jag tillåta mig att invända, att även bland de professorer, som bekläda mycket specialiserade ämnen vid Uppsala universitet, finnes en hel rad av män, som i hög grad förtjäna den hederstiteln, utan hinder av att de också blivit specialister. Hela det resonemanget, att uppdelningen av professorer skulle stå i något som helst sammanhang med frågan om studietidens längd, vågar jag verkligen åtminstone för den filosofiska fakultetens del bestämt betrakta som förfelat. Det är icke på det sättet. Det kan hända, att man icke i alla ämnen gjort alla de ansträngningar, som möjligen kunna göras, för att förkorta studietiden. Har det icke skett, så har det emellertid icke berott av att stora ämnen uppdelats på flera professorer, utan därpå, att man för den blivande ämbetsmannen krävt i och för sig en så omfattande kunskap, att hans lärostoff icke kan inhämtas under en viss minimitid. Och alldeles särskilt gäller detta, såsom herr Rydén mycket väl vet, just det område, som han och jag gemensamt äro intresserade av, nämligen skolväsendet. Alltså, jag vågar verkligen med någon smula anspråk på att kunna bli trodd säga, att frågan om uppdelningen av geologi-professuren kan fullständigt avskiljas från och bör ses fullkomligt fristående från frågan om studietidens längd eller förkortning både i geologi och i andra ämnen.

Sedan sökte herr Rydén visa upp, att vi i själva verket hade en sådan mängd av geologer här i Sverige, att — jag förmodar, att det blir konklusionen — vi icke skulle behöva någon mera ordinarie lärostol. Jag får säga, att det är väl ett litet konstigt sätt att resonera, om man följer herr Rydéns tankegång. Här finns i Sverige exempelvis en geologisk undersökning med en chef och vissa tjänstemän, här finnas sedan också tjänstemän i riksmuseet, och här finns naturligtvis en professor i geologi i Lund liksom i Uppsala — alltså, säger herr Rydén, ha vi så många representanter för denna vetenskap, att vi icke behöva en ny professur. Det borde väl vara alldeles tvärtom, såvitt jag förstår. Dessa tjänstemän i den geologiska institutionen, dessa tjänstemän vid naturhistoriska riksmuseet visa, att man i Sverige av skäl, som det bleve

*Ang.
förändring af
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

för långt att här gå in på, ansett sig verkligen böra lägga så mycket vikt vid vad som kan kallas tillämpad geologi, att man skapat dessa platser. Men de tjänstemän, som sålunda skola företräda olika riktningar av geologien, skapas verkligen icke av sig själva, de äro icke bara autodidakter. Skola de kunna erhålla en sådan utbildning, som svarar emot de olika kraven på olika områden av ämnet, de helt och hållet skilda kraven å ena sidan inom geologiska undersökningen och å andra sidan i naturhistoriska riksmuseet, så behövs det verkligen också sådana lärarkrafter vid universiteten, som förmå att följa med på det stora ämnets olika områden. Alltså, även denna argumentation håller icke streck. Jag vågar säga detta, utan att för övrigt inlåta mig på att skriva under det sätt, varpå herr Rydén fick ihop siffrorna. Jag är icke i tillfälle att kontrollera dem, men jag skulle tänka mig, att han säkerligen i Sverige tagit med flera representanter för ämnet, än han tagit med i Danmark och Norge, när han kommit till de egendomliga siffrorna.

Och därmed tror jag det kan vara nog om dessa utanverk. Det kan ju ändå icke bestridas, och har icke heller av herr Rydén bestritts, att det ämne det här gäller verkligen är av en sådan omfattning, att det tillfullo förtjänar att delas på två representanter. Det är av herr Lindskog nyss styrkt på ett sätt, som jag tror, att kammaren verkligen lade märke till, att man redan för många år sedan från norskt vetenskapligt håll betraktade det såsom en ren anomaly, att det stora ämnet geologi vid de svenska universiteten uppehölls med en enda representant. Till yttermera visso ligger ju saken så nu, att i Uppsala ha vi i själva verket två representanter. Man skall icke komma och säga, att därmed är allt väl beställt: herr Wiman har sin personliga professur, låt honom ha den så länge han lever, och sedan får den dragas in. Nog skola vi väl kunna vara överens om i detta fall, herr Rydén och jag, att ingalunda hade man år 1910, då jag skulle tro, att vi sida vid sida verkade för att få den personliga professuren, varit så intresserad av att skapa den för den dåvarande docenten Wimans räkning, om det blott gällt att **skaffa** honom personligen en anställning, utan man intresserade sig för saken därför, att den del av det stora ämnet som han företrädde var av sådan betydighet, att man verkligen ansåg, att när det fanns en så eminent forskare på området, borde denna del av ämnet, icke blott personen, vara betjänt med att erhålla en professur. Att det sedan blev en personlig professur, berodde på förhållandena.

Ingen kan således bestrida, att denna professuruppdelning är i och för sig motiverad. Just det, som herr Rydén nu senast läste upp ifrån Lund, och som skulle tjänstgöra såsom ett argument mot herr Lindskogs resonemang om, att man där var så »anspråkslös» och ville reda sig med bara en assistent jämte professorn, detta herr Rydéns brev från en av de större profeterna i Lund — jag förmodar för övrigt, att herr Rydén icke brevväxlar med de mindre profeterna — visar, att man även i Lund är på det klara med, att ämnet måste kräva en uppdelning. Alltså, allt vad som kommit fram måste dock anses hava ådagalagt, att det är både rimligt och ur undervisningens

och alla andra synpunkter fullkomligt ofarligt och för vetenskapen fördelaktigt, om uppdelningen sker.

Det är också ådagalagt, att kostnaderna för denna uppdelning är en fullkomlig bagatell. Man känner sig egentligen en smula generad, att vi skola stå här och föra en så lång diskussion om den ökning av 300 kronor för år, som Kungl. Maj:ts förslag skulle betyda. I denna sak som i en del andra gör man den reflexionen, att om vi hade kunnat stryka oss från talmanslistan allesamman och beviljat beloppet utan vidare, hade det kanske blivit lika billigt för statskassan i det hela taget.

Men, säger herr Rydén, här finnas »konsekvenser». Och så skymta — naturligtvis — i bakgrunden dessa institutioner, som alltid måste följa med en professur. Däröfver skall jag endast referera till vad herr statsrådet yttrat i sitt anförande, och som kammaren tyvärr lade för litet märke till, efter allt att döma herr Rydén också. Herr statsrådet anförde nämligen, om jag fattade honom rätt, att vad institutionen angår, ligger givetvis saken så, att om öfver huvud taget en institution eller en utvidgning av den nuvarande geologiska institutionen i Uppsala behövs, kommer detta krav, vare sig vi få en ny professur eller ej, ty vi ha redan en geologiprofessur i Uppsala, och vi ha dessutom den personliga professuren i paleontologi. Det är uppenbart, att den officielle representanten för geologi är skyldig att representera även paleontologi, i mån det icke anses, att den personlige professorn kan göra det. Behövs det en institution, så kan herr Rydén vara viss om, att man begär den och att man har lika starka skäl för den, vare sig vi få en andre ordinarie professur eller icke. I det fallet spelar förändringen av denna professur från personlig till ordinarie rakt ingen roll. På samma sätt lär det väl vara med uppdelningen i Lund. Vill man hava en uppdelning i Lund, kommer man naturligtvis med krav härpå. De hava redan bett herr Rydén om det, de större profeterna, och jag vill hoppas, att han icke är lika hårdhärtad mot dem, som han sedan någon tid tillbaka tycks vara mot både större och mindre profeter från Uppsala. Nej, konsekvenserna tycker jag verkligen icke vi behöva taga på detta uppmålade sätt, som först herr Bengtsson i Norup och nu sedan herr Rydén gjorde. Med dem förhåller det sig så, att alla dylika anslagskrav få helt enkelt bero på den ekonomiska ställningen och på universitetens övriga krav. Vare sig vi nu besluta en uppdelning eller icke, så komma dylika krav i alla händelser att kunna framställas.

Härmed tror jag, att jag genomgått det mesta av min ärade väns senaste anförande, och det kan vara tid att komma till konklusionen. Det må förlåtas mig, om jag icke kan låta bli att anknyta denna konklusion till några ord i slutet av herr Rydéns anförande. Han vände sig med en viss älskvärd bonhomie, som jag så väl känner igen sedan många år, till herr Lindskog och frågade: hur skola vi skåningar kunna försvara, att man har en professur i paleontologi uti Uppsala, ehuru det icke finns några fossiler i de karga Mälarlandskapen, men icke har en dylik professur i Lund, när man

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

dock har fossiler i Skåne? Ja, mina damer och herrar, det kan icke hjälpas, att det förefaller mig, som om vi här hade litet av pudelns kärna eller, för att begagna ett med Skåne närmare besläktat språk, russinet i pölsan: skola vi skåningar finna oss i, att man har en andra professur i Uppsala och ingen sådan i Lund? Det är denna synpunkt, det må herr Rydén verkligen ursäkta för gammal vänskaps skull, det är denna synpunkt, som förefaller mig att bra mycket och bra starkt komma fram numera i hans förhållande till Uppsala universitet, till och med i ett fall som detta, där det gäller en fråga om 300 kronors ökning i anslaget för detta universitet. För min del har jag alltid känt skåningar ur den synpunkten, att det är ett »grejt» folk, som icke känner sig avundsjukt mot att en annan landsändas kulturmetropol får en liten förbättring, även om skåningarna själva icke skulle alldeles samtidigt komma med. De reda sig nog. Vi behöva icke vara bekymrade för, att icke Skåne blir tillbörligt tillgodosett i riksdagen och genom framställningar från dess universitet. Jag tror, att herr Lindskog och samtliga skåningar kunna vara fullkomligt försvarade med att de nu låta saken ha sin gång, vad Uppsala beträffar, och resonera som så, att sedan kommer turen till Lund, och då får det bero på, huruvida skälen äro lika starka för Lund, som de nu äro för Uppsala.

Vad som är det alldeles avgörande skälet, efter min mening, för att man just nu bör gå Uppsala till mötes och icke skjuta på saken, det är, vad herr statsrådet också har anfört, nämligen att den ordinarie professuren i geologi i Uppsala nu är ledig och efter statuterna måste återbesättas. Skall denna professur återbesättas i sin gamla omfattning, ja, då är det fullkomligt obestritt, att man kommer in i alla de svårigheter, som av universitetsmyndigheterna påpekats, därför att det icke finnes personer, som äro kompetenta inom hela ämnet, och icke heller finnes sakkunniga, som äro kompetenta att kunna bedöma personer, vilka delat sina studier på olika grupper av ämnet — det är obestritt och obestridligt, att över huvud taget under sådana förhållanden både professurens tillsättning och ordnandet av undervisningen kommer att bli synnerligen besvärligt. Det hade aldrig varit tal om, såvitt jag förstår, att från Uppsala föra fram frågan, om icke denna sak hade aktualiserat den. Nu är den aktuell. Och jag vågar verkligen hemställa till kammaren, om icke kammaren för en gångs skull ville fästa en liten smula avseende även vid vad som önskas och bedes om från uppsvenskt håll i en sådan här universitetsfråga. Kammaren har så många gånger följt de mäktiga männen på Skånebänken, vilka innehava löse- och bindenyecklarna i statsutskottets andra avdelning, att jag tycker, att kammaren skulle kunna kosta på sig att visa dem, att de väl icke alltid skola ha makten.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Med herr Edén förenade sig herrar *Lübeck, Sköld, Lundquist, Wagnsson, Dalgren* och *Vennerström*.

Herr Linds k o g: Herr talman! Jag skall först be att få säga, att herr Rydén's ord syntes mig i mångt och mycket vara kloka, förståndiga och väl avvägda, och jag kan instämma i mycket av vad han sade — med undantag för det resultat, vartill han kom.

Han nämnde något om, att man finge akta sig för att uppdelade professorer för mycket, och det har han alldeles rätt i, men i samma veva, som han varnar oss universitetsmän för att komma med nya krav, uppmanar han i mycket direkta ordalag en ung, oskyldig och ytterst lovande vetenskapman, professor Nelson, att komma med ett anslagskrav för en ny professur i geografi. Det är den rena provokationen till den stackars professor Nelson, och kan han motstå en sådan frestelse, är han verkligen en mycket säker man.

Så nämnde herr Rydén om, att Lund alldeles säkert kommer med krav på en ny professur i geologi, och det kunna vi skåningar icke stå emot, sade han. Han gjorde därmed en vädjan till mitt skånska hjärta, en vädjan som aldrig göres förgäves, men jag vill därför verkligen lägga fram, hur saken ligger i Lund. Saken är den, att vi under en följd av år fått nöja oss med en assistent i geologi, som haft en avlöning på 2,500 kronor. Det kunde gå, därför att samme assistent, som är en synnerligen kompetent vetenskapsman, fullt kompetent för professur, också hade ett docentstipendium. Nu ha emellertid de lagstadgade sex åren tagit slut, och därför kommo vi in till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t skulle framlägga ett anslagskrav på 6,500 kronor åt vederbörande lärare. Till vår ledsnad har herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet icke lagt fram denna begäran, men jag ser till min glädje i den nu framlagda kungl. propositionen, att hans samvete börjat vekna eller kanske rättare vakna, och jag gläder mig över det vaknande samvetet hos honom. Jag hoppas, att det skall göra effekt ett annat år. Jag ber om ursäkt, om jag kanske yttrar mig otillbörligt om en medlem av en socialdemokratisk regering. Jag gör denna ursäkt så gott först som sist, för att det icke skall bli oro på Malmöbanken.

Sedan nämnde herr Rydén något om studietidens längd och att man alltid skulle riskera, att en ny professur drager med sig en förlängning av studietiden. Däri vill jag fullkomligt hålla med herr Rydén, att det är alltid en risk på sina håll, att universitetsmännen skola otillbörligt förlänga studietiden för att, som uttrycket heter, »hålla uppe ämnet». Det skulle glädja mig, om herr Rydén och jag på denna punkt kunde samarbeta, så att vi kunde minska studietidens längd. Jag skall med nöje anmäla mig som hans adjutant. Men jag vill säga, att jag tror icke, att man minskar studietiden genom att undandraga studenterna undervisning av kompetent folk, och det gör man, om man icke giver dem en sådan professur som den här begärda, varigenom verkligen garanteras, att kompetens finnes i ämnet.

Herr Rydén nämnde också något om, att man kan visserligen tala om, att vi icke skola gå med på en ny institution, men att riksdagen alltid är sådan, att den giver arbetslokaler, där det behövs. Jag

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

åhörde med förtjusning hans ord. Jag vill icke säga, att Lunds universitet har anledning att klaga på riksdagen, men så långt som herr Rydén sträckte sig, har ändå icke vår erfarenhet gått. Ty om vi tänka på geologi, så nog hava vi haft längtan efter en ny institution. Jag vet icke, om frågan verkligen kommit fram till riksdagen, men i annat fall har den hamnat hos Kungl. Maj:t. Vi hava just för geologien ytterst otillfredsställande arbetslokaler, och samlingarna få gömmas i källarvåningar och dylikt. Jag skulle vara ytterst tacksam, om herr Rydén ville göra vad han förmår för att på detta sätt skaffa Lund bättre arbetslokaler.

Vidare yttrade herr Rydén, att man icke kan fortsätta med att ideligen uppdelna professorer, därför att det för med sig konsekvenser. Jag vill dock säga, att det var väl, att herr Rydén icke var med från början i den naturvetenskapliga och medicinska fakulteten, ty om jag icke tar fel, var det där från början blott en enda professur, nämligen i naturvetenskap, så att nog har det varit nödvändigt att dela upp professorer. Vi komma aldrig ifrån, att ju mer vetenskapen går framåt, dess mer måste uppdelning ske. Jag har blott velat säga, att i det föreliggande fallet har riksdagen en garanti, icke i universitetsmännens ord, ty man kan säga, att vi äro parter i saken, men i de förhållanden, som förefinnas vid alla jämställda universitet i Europa.

Till sist riktade herr Rydén till mig en rent personlig vädjan, och det var den, att jag skulle akta mig för att yrka på så många professorer, därför att det kunde komma att gå ut över professorernas löner. Jag vill säga, att jag är fullt medveten om, att det icke alls är från min egoistiska synpunkt fördelaktigt att begära många professorer, tvärtom, men jag vågar uttala den förhoppningen, att andra kammaren skall respektera min oegennyttiga syn på denna fråga, då jag således nu herr talman, anhåller att få yrka bifall till den nya professuren och till reservationen.

Herr Engberg: Herr talman! Det är icke min avsikt att uttala några tvivel på den föregående ärade talarens välkända oegennyttia, utan jag begärde ordet för att fästa kammarens uppmärksamhet på, att det finns uti det föreliggande förslaget en punkt, som för var och en, som vill närmare reflektera, ger anledning till åtskillig tvekan lindrigast sagt. Det är det sätt, varpå frågan om *professurens benämning* och därmed också ämnesgrenarnas inbördes ställning arrangerats. Så som herrarna lagt märke till, döpes den nya ordinarie professuren till en professur i historisk geologi, medan den andra från att förut hava hetat professur i »*mineralogi och geologi*» skall övergå till att heta professur i »*geologi med petrografi och mineralogi*». Man spørjer: Vad är anledningen till att man valt just den benämningen? Jag har roat mig med att taga reda på från Uppsala, huru detta ursprungligen uppkommit. Det visade sig då, att *första* stadiet var, att man i examensbetyget i geologi skrev ut betyget uti ämnet »*geologi med mineralogi*», ehuru profes-

suren var inrättad i »*mineralogi och geologi*». Man märker här redan tendensen till en förskjutning i ämnesgrenarnas inbördes förhållande. Nästa steg var den i Kungl. Maj:ts proposition återgivna skrivelsen till den matematisk-naturvetenskapliga sektionen i januari 1920 från professor Högbom med det förslag till ny benämning, som där återfinnes. Jag för min del har ställt den frågan: Vad är anledningen till, att mineralogien helt plötsligt så skjutits i bakgrunden? När man studerar aktstyckena, finner man, att såväl professor Hamburg som professor Sjögren mycket starkt betonat, att mineralogien bör betraktas såsom ett centralämne, och nog förefaller det också en lekman, som om det funnes skäl för den ståndpunkten, då ju vårt land är mineraliernas och malmernas land. Det senaste skulle jag särskilt vilja trycka på med hänsyn till den utbildning, som har *tradition* här i Sverige. Det förefaller mig därför, som om den tendens, som här ligger under, vore att skjuta mineralogi ned till att bliva ett ämne i andra för att icke säga tredje planet och därigenom inom professuren få tyngdpunkten förlagd på ett helt annat håll än där den i kraft av traditionen legat.

Vidare förefaller det egendomligt, att denna omändring skall införas just nu, ty de, som nu tänkt söka professuren efter professor Högbom vid Uppsala universitet och som meriterat sig för att söka den ha väl inriktat sina studier och sin vetenskapliga verksamhet — föreställer jag mig — just med hänsyn till den ämnesavvägning, som redan föreligger. Jag har för min del gripits av den lilla misstanken, att denna ämnesanordning är i hög grad så att säga ett tillrättaliggande av professuren för vissa sökande. Detta har gjort mig ytterligt tveksam, om man skulle kunna gå till mötes det krav, som här framställts. Jag tror för min del, att man befinner sig på den säkra sidan, om man ansluter sig till statsutskottets linje.

Här har nu sagts, särskilt av herr Edén, att det är ingen fara med byggnadsfrågan. Om herrarna emellertid läsa på sidan 5 i propositionen, där det redogöres för professor Högboms yttrande, som legat till grund både för sektionens och konsistoriets ställning till frågan, finner man där på mitten av sidan, huru han skjutit frågan om institutionen i hög grad i förgrunden. Han säger, att »nu rådande institutionsförhållanden, i undervisningens och det vetenskapliga arbetets intresse, borde snarast möjligt ordnas på ett mera tillfredsställande sätt och helst så, att vad som hör till den paleontologiska avdelningen bleve avskilt från det övriga och finge professorn i paleontologi såsom prefekt, ävensom att en proportionerlig del av det för institutionen i dess helhet utgående anslaget finge av honom disponeras». Jag tror, att man icke skall bagatellisera detta. Jag måste säga, att jag håller alldeles med herr Rydén, när han påpekade, att det vore väl ändå rimligare att se till, att dessa dyrbara och för den här forskningen säkerligen oerhört värdefulla samlingar, som man sammanbragt i Uppsala från Kina, *helt och hållet* lades under riksmuseets förvaltning och vård och alltså icke bleve knutna till en speciell professur i Uppsala. Jag tror, att det är en synpunkt, som det kunde vara skäl i att starkt trycka på.

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

Jag tror vidare, att, med ett bifall till statsutskottets hemställan, vi vinna, att man kan se tiden an en smula. Ty att det skulle vara så nödvändigt att, just för att professuren råkar vara ledig, gå in för denna nya ämneskombination *nu*, förefaller mig minst sagt tvivelaktigt. Jag föreställer mig, att det är i detta ämne såsom i åtskilliga andra, att professurens nye innehavare koncentrerar sig på det område, som är hans speciella, utan att därför försumma de övriga, och att de olika grenarna kompletteras genom docenternas undervisning o. s. v. Man kan sedan under den tid, som förflyter till 1931, mycket väl, därest anledning därtill föreligger, göra en liten jämkning på själva den ämnesgruppering, som det är fråga om.

Jag menar därför, herr talman, att man befinner sig i alla avseenden på den säkra sidan, när man går med på statsutskottets linje, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr N o r m a n: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av ett par yttranden av herr Rydén. Han tryckte alldeles särskilt på sparsamhetsintresset och sköt det synnerligen starkt i förgrunden. Det är egendomligt, att då vid några föregående tillfällen under årets riksdagsarbete jag på andra avdelningen dragit i härnad för herr ecklesiastikministerns förslag, har herr ecklesiastikministerns företrädare på statsrådstabureten gått mot honom, men då icke företrätt sparsamhetens talan. Nu ber jag få uttala min synnerligen stora tillfredsställelse med att, då jag här kämpar för ett av herr statsrådets förslag, herr statsrådet står vid min sida och även kämpar för att få detta förslag bifallet i kammaren.

Den sparsamhetens anda, som herr Rydén gjort sig till tolk för, synes mig dock vara mindre starkt motiverad. Han erkänner ju själv, att det belopp, det är fråga om, icke är så stort, men om vi få denna professur, få vi givetvis också en institutionsbyggnad och annat. Ja, men det är ju på det sättet, att vi ha redan denna professur, fastän det nu gäller att förvandla den till ordinarie. Byggnader för de värdefulla samlingarnas förvarande måste väl ändå finnas, vare sig vi ha en ordinarie professur eller icke. Samlingarna kunna givetvis icke lämnas vind för väg. De måste förvaras och kräva förvaringsutrymmen, och detta blir väl nödvändigt, oavsett om vi få en institution eller icke. Sparsamhetssynpunkten synes mig hava hävdats av herr Rydén på ett sätt, som ger mig anledning att icke taga saken på fullt allvar. Jag tror mig hava under riksdagens lopp visat mig såsom sparsamhetsvän i den omfattning, att jag icke kan beskyllas för ekonomiskt lättsinne, och när jag är med på att bifalla det föreliggande förslaget, har det varit därför, att man icke får driva sparsamheten så in absurdum, att man går mot alla kulturella anslag.

Ett annat argument, som herr Rydén anförde och som synes mig vara något egendomligt, var ett, som tidigare varit uppe vid frågans behandling i statsutskottet. Han säger: Varför lägga en professur

i paleontologi till Uppsala i en trakt utan fossilier, när man har fossilier i Skåne? Man kan väl emellertid givetvis icke lägga professuren just där de flesta fossilerna äro till finnandes, och det finns väl fossilier i vårt land icke blott i Skåne. Gottland är såsom bekant synnerligen rikt på fossilier. Därifrån äro över tusen olika arter kända och till sin natur beskrivna. Siljans-traktens silurområde och Jämtlands silurområde äro rika på fossilier. De fossilier, som hämtats från Kina, och som göra vårt land till det främsta på området, kunna väl heller icke föranleda den slutsatsen, att en professor för vårt vidkommande skulle förläggas till Kina.

Herr Engberg ställde sig på herr Rydén's sida och ville, att vi skulle se tiden an. Vad är det, vi skola vänta på? Någon riktig klarläggning av den saken kom icke fram.

När nu första kammaren fattat sitt beslut i denna fråga och med 18 rösters majoritet gått på reservationen, vill jag uttala en stilla förhoppning om, att andra kammaren måtte följa första kammarens goda föredöme och, även den, gå med på reservationen, till vilken jag ber att fortfarande få yrka bifall.

Herr andre vice talmannen Nilsson: Herr talman, mina damer och herrar! Jag har inga förutsättningar att kunna bedöma frågans vetenskapliga sida och skall därför avhålla mig från att göra något uttalande i denna del, men då jag i statsutskottet haft att taga ställning till frågan, anser jag mig också böra tillkännagiva, vilken utgångspunkt som för mig därvid varit vägledande.

Jag vill för min del gärna medge, att jag tror, att en uppdelning av ifrågavarande läroämne förr eller senare kommer att befinnas behöfelig, men jag har ingalunda kunnat bli övertygad om, att tidpunkten härför nu är inne. Det har visserligen sagts i den kungl. propositionen, att det är svårt att finna en efterträdare till avgångne professor Högbom. Jag tror likväl, att ingen är oersättlig, och enligt meddelande som lämnats mig, lär det finnas möjlighet att på ett tillfredsställande sätt kunna besätta professor Högboms befattning. Jag menar då, att frågan skulle kunna vinna på att ligga till sig den tid, som professor Wiman ännu har att tjänstgöra, intill dess han uppnår pensionsåldern, vilket icke sker förrän inom 10 år. Då är det möjligt, att förhållandena, även ekonomiskt sett, kunna te sig mycket gynnsammare och annorlunda än de nu göra. Det är uppenbart att ett beslut att i dag gå in för Kungl. Maj:ts proposition finge vissa ekonomiska konsekvenser, som nog riksdagen komme att få del av.

Jag tror, som sagt, att den nuvarande tidpunkten icke är den rätta för verkställande av den ifrågasatta uppdelningen av de geologiska ämnena, utan att denna uppdelning torde kunna uppskjutas, till dess att professor Wiman uppnår pensionsåldern. Andra talare hava ju även varit inne på denna linje. Enligt mitt förmenande kan frågan icke annat än vinna på ett uppskov, ty ännu äro omständig-

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

Ang. förändring av personliga professuren i paleontologi vid Uppsala universitet. heterna icke sådana, att en uppdelning ovillkorligen måste ske just nu.

Detta har för mig varit huvudskälet, varför jag ställt mig på statsutskottets ståndpunkt och jag anhåller därför, herr talman, att med tillkännagivande härav få yrka bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Chefen för ecklesiastikdepartementet herr statsrådet O l s s o n: Herr talman! Under debatten ha ju från olika sidor de synpunkter framlagts, som man kan ha på den föreliggande frågan, och man har, synes det mig, rätt så glatt tumlat om med varandra vid ett par tillfällen. Det kunde därför synas vara alldeles onödigt av mig att ännu en gång taga till orda, eftersom jag, då jag inledde debatten, lade fram i det närmaste allt det, som man rätteligen kan säga i saken. I några av de sista anförandena ha emellertid en del ting blivit omnämnda, som jag anser mig böra något litet svara på; men jag lovar, att jag inte skall bliva långgrandig.

Vad som först förvånade mig, var herr Engbergs anförande. Han undrade över professurernas benämning och den ämnesomfattning, som låg under dessa benämningar, och han framställde sina misstankar om, att det kanhända inte skulle vara så alldeles rent bröd i de där påsarna. För mitt eget vidkommande måste jag säga, att jag inte smusslat in någonting, och jag har personligen kunnat vara fri från misstankar, beroende därpå, att i de flesta fall, när uppdelning skett, denna gått efter samma linjer, som Kungl. Maj:t nu föreslagit, nämligen så, att paleontologien skilts ut som en del för sig och att man sedermera försökt gruppera de mindre tingen så att säga runt omkring de båda huvudämnen. Jag kan därför för egen del inte i dessa benämningar finna något anmärkningsvärt.

Vad den lilla passus i herr Engbergs anförande beträffar, där han strök under herr Rydéns påpekande om, att det hade varit bättre, om Kinasamlingarna gått till riksmuséet i stället för att såsom nu lagras i källare och annorstädes i Uppsala, så ligger ju den saken så till, att riksmuséet skall erhålla dubletter. Allt, som kommer från Kina skall inte lagras i Uppsala, utan enligt den överenskommelse, som blivit träffad, skall man se till, att fördelning sker något så när rättvist.

Jag uppkallades ytterligare av det anförande, som andre vice talmannen just hållit, i vilket han sökte göra gällande, att det skulle vara klokast, om man väntade med uppdelningen till år 1931, då den personliga professuren löper ut. Man kan naturligtvis ha olika meningar om mycket här i världen, men jag tycker, att den åsikten, att man skulle vinna något på att skjuta fram uppdelningen till 1931, är rätt så oförståelig. Vad riskerar man, om man inte gör något nu? Jo, man riskerar, att den gamla professuren måste förklaras ledig i hela sin nuvarande omfattning, och man råkar då ut för de svårigheter, som jag sökte klarlägga i mitt inledningsanförande, alla de svårigheter, som uppstå av att man inte erhåller tillräckligt kompetenta sökande, och att de sakkunniga inte heller äro tillräckligt sakkunniga, vilket ju herr Edén ytterligare har utvecklat. Kärnan i

den kungl. propositionen är ju egentligen att hjälpa den professur, som nu skall besättas. Kungl. Maj:t har lagt fram förslaget om uppdelning nu, därför att denna lättnad just nu behöves. År 1931 vinner man ingenting, ty om det blir en yngre man, som erhåller den plats, som nu är ledig, får man väl hoppas, att hans tid inte är ute redan år 1931. Följaktligen kan då ingenting göras — ingenting förrän den dag, han lägger ned sitt ämbete. Nej, skall man göra något, skall man göra det nu och inte vänta till år 1931.

Man har vidare framhållit en del synpunkter, som det även från statsrådsbänken kunde vara rätt så intressant att gå något närmare in på. Herr Rydén's påpekande av farorna med en uppdelning för de studerande, har ju i sin helhet bemötts av herr Edén, men den källa, som herr Rydén, i detta fall öste ur, nämligen professor Högboms framställning i saken, kan man ösa ändå mera ur än vad herr Rydén gjorde. Och man kan i denna framställning finna vederläggningen av en hel del av det, som herr Rydén framhöll. Det är givet, att man inte med denna uppdelning kan få »all-round men», som han uttryckte sig. Naturligtvis inte! Men om vi inte göra någon uppdelning ligger en annan, fysisk kalamitet, mycket nära, den nämligen, att man kan förflyta sig. Man säger, att vederbörande här vill forcera en uppdelning, men jag må säga, att jag inte kan finna, att man forcerar, då det nu är 70 år sedan den ordinarie professuren inrättades.

Jag har till slut endast ett litet ord om herr Lindskogs raljeri om det samvete, som han tydligen fann inom nära räckhåll. Han sade, att han hoppades, att det inte vore förgripligt att yttra sig om ett samvete, som vaknat, även om det gällde en socialdemokratisk regering. Jag förmodar, att han inte menade, att det skulle vara förgripligt att i detta sammanhang tala om samvete, utan att han närmast avsåg, att det vaknat. När det nu gäller ämnet mineralogi, vill jag trösta herr Lindskog med, att mitt samvete verkligen inte sovit som en sten.

Herr Starbäck: Herr talman! Det kan ju måhända synas alldeles onödigt att ens med ett enda ord förlänga debatten, som synes mig ha varat länge nog, men jag har icke kunnat undgå att med en viss avvaktande, lät mig säga, spänning på resultatet följa de stolta anförandena från Malmöbanken. Jag säger »stolta», därför att det var med ett oförfärat mod, som dessa talare styrde ut sina respektive farkoster på vetenskapens stora hav för att återkomma efter att ha upptäckt vad som egentligen den ene på sitt sätt och den andre på sitt sätt ansåg borde vara innehållet i den nya professuren eller i den gamla professuren eller över huvud taget i en professur i geologiska ämnen vid Uppsala universitet. Samtidigt som de slutade med, att det för allt i världen vore mycket farligt att bevilja Kungl. Maj:ts proposition, hade de båda två satt sina farkoster riktigt på botten på ett par farliga blindskär.

Herr Rydén var rysligt rädd för uppdelning av professorer. Jag kunde då icke låta bli att med tanke på hans kvalifikationer

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

i allmänhet tänka mig saken historiskt, och jag förmodade i mitt stilla sinne, att han ansåg den tiden, då det bara fanns ett enda ämne, teologia, representerat vid universiteten, såsom idealet ur statsutskottssynpunkt. Sedan visade han emellertid på vad Skånes jord innehåller av fossil och på vilka duktiga lärarkrafter Skåne har, och han talade om för publiken, att det ju icke i allmänhet var den historiska synpunkten, som för honom var den bestämmande, men härför har han ju redan fått svar.

Sedan kom herr Engberg, och efter en bestickande vacker utredning om, hur professorer skola benämnas, blandade han in ett helt och hållet nytt ämne eller åtminstone en alldeles ny specialitet, som han så där i förbifarten framkastade och generöst räckte åt universiteten i Lund och Uppsala att tänka på, för såvitt det icke också var en medveten inbjudan till dem att komma med nya krav på statsmakterna. Han sade ungefärligen på det sättet, att mineralogien håller på att petas undan, och att det i detta malmrika land i alla fall icke är riktigt, att en så viktig del av geologien sticles undan på det sättet. Jag satt då och undrade, om han icke skulle komma till de lärostolar i mineralogi, som finnas inrättade vid Tekniska högskolan. Jag förmodar, att det är den ärade talaren bekant, att de rena bergsvetenskaperna äro hänvisade till Tekniska högskolan för att där utvecklas och för att där bliva föremål för forskning och för studier. Jag kan icke på rak arm säga, hurdana förhållandena där äro, men jag ser här i statskalendern, att det där finnes en professor i gruvvetenskap, en professor i — det är så förfärligt liten stil, att jag har svårt att läsa den — i bergskemi och metallurgi, och en professor i mineralogi och geologi. Jag tror därför bestämt, att vid våra högskolor är, jag höll på att säga gudskelov, läran om malmerna vetenskapligt ganska väl tillgodosedd. Den lilla lockbit, som herr Engberg här gav universiteten att taga fasta på för att komma med förslag om ytterligare uppdelning av professorer, hoppas jag därför icke skall medföra det av honom måhända avsedda resultatet.

Jag vill endast tillägga, att det är ju klart, att när forskningsfältet växer på grund av nya upptäckter, på grund av nya tekniska uppfinningar i forskningens tjänst, exempelvis mikroskopet, och på grund av att nya forskningsmetoder tillkomma dag för dag, måste slutligen klädebonaden för en vetenskap bliva för trång. Den spränges sönder, vare sig herr Rydén säger ja eller nej, hur mäktig han än må vara på andra avdelningen i statsutskottet i Sveriges riksdag; det lärer nog icke gå att hindra. Den där lilla tävlan mellan Lund och Uppsala tycker jag mig mycket väl i detta fall kunna ignorera.

Som sagt, det var herr Engbergs anförande, som uppkallade mig, och jag vill varna för att på ett ytligt sätt plocka fram antydningar om uppdelning av lärostolar. Det tror jag icke är lämpligt här i riksdagen.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Rydén: Herr talman! Jag skall inskränka mitt anförande till bara några bemötanden — jag tror icke att det tjänar till med någon lång debatt.

Jag vill emellertid i anledning av herr Edéns anförande blott säga, att för det första har jag fått det intrycket från den handläggning jag haft med utnämningar av professorer, vilka utnämningar ju alltid grunda sig på sakkunnigeutlåtanden och dylika handlingar, som jag mycket grundligt studerat, att han icke kan upprätthålla en sådan sats som den, att man alltid kan räkna med att de vetenskapsmän, som äro starkt specialiserade inom en gren av ett ämne, behärska hela ämnet. Jag vill icke nämna något speciellt fall, men jag har haft att inför Kungl. Maj:ts föredraga åtminstone en professorsutnämning, då det framgick, att det var de sakkunnigas enstämmiga uppfattning, att vederbörande var kompetent endast i en del av det ämne han skulle utnännas i, medan han samtidigt i denna del var en mycket betydande vetenskapsman. Jag vidhåller det, och jag har hört det uttalas av flera av våra allra yppersta akademiska lärare, icke minst inom det medicinska samt även inom det naturvetenskapliga området, att de hysa farhåga för att den långt drivna specialiseringen av professorerna verkar därhän, att var och en driver fram sitt speciella gebit, men sammanhanget i det hela, översikten, finnes icke, på samma sätt som det var möjligt att upprätthålla, så länge man icke delat upp professurerna utöver vad som var oundgängligen nödvändigt.

Jag vill också säga herr Edén, att ehuru jag på den tid vi samarbetade — jag minns nu icke hur det var i det fallet — var starkt intresserad av, att denna Wimans professur skulle komma till stånd, så var det icke, som herr Edén kan se, om han går till riksdagshandlingarna och motionerna, för att skapa en ny ordinarie professur i Uppsala, utan det var därför att Wiman framhölls med intyg från våra främsta svenska geologer och även av en mängd utländska auktoriteter som en vetenskapsman av ovanligt hög rang — det gällde att bereda åt honom arbetsmöjligheter och existensmöjligheter genom att skapa en personlig professur. Och det har efter min uppfattning alltid varit den ledande grundtanken vid skapandet av personliga professurer, att man velat bereda existens- och arbetsmöjligheter för en vetenskapsman, som specialiserat sig på ett område, där det icke förut fanns ordinarie professur vid universitetet tillgänglig. Jag behöver blott nämna såsom exempel ämnet egyptologi. Det är väl om något ett bevis för riktigheten av denna min uppfattning. Visserligen erinrar jag mig, att på sin tid mycket starka krafter voro i rörelse i Uppsala för att även göra egyptologi till ordinarie ämne vid våra universitet, men majoriteten avvisade det dock, så att något yrkande därom icke fördes fram. Denna professur skapades för en personligen ytterst förtjänt svensk forskare på detta speciella område, och jag tycker man gör rätt i att skapa en och annan personlig professur, men som skall förbliva personlig. Den tanken har varit uppe många gånger vid behandlingen av dessa ärenden i statsutskottets andra avdelning, att det kanske vore det riktiga,

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

för att förhindra att man toge den personliga professuren till utgångspunkt för att driva fram en uppdelning av ett ämne och skapa en ny ordinarie professur, att man införde rörliga professorer, så att låt mig säga varje universitet hade två, tre eller fyra rörliga professorer, som icke voro bundna vid ett visst ämne, utan där universiteten fingo placera, naturligtvis med Kungl. Maj:ts bestämmande, en sådan där utom de vanliga ämnesgrupperna arbetande världsberömd eller synnerligen förtjänt svensk forskare. Det ligger mycket i den tanken, men det är klart, att driver man satsen, som herr Edén gjort, att inrättandet av en personlig professur även innebär ståndpunktstagande till, huruvida det även sedermera skall bliva en ordinarie professur i själva ämnet, kommer detta att förringa lusten hos riksdagen, föreställer jag mig, att vara med om personliga professorer. Det skulle vara mycket beklagligt, så länge det icke kan införas ett system med rörliga professorer, vilket måhända vore det fördelaktigaste.

Jag begärde egentligen ordet, därför att herr Edén försökte att få över mitt uppträdande i dag och vid andra tillfällen ett sken av att det skulle vara präglat av någon slags animositet emot Uppsala universitet. Jag bestrider här inför kammaren absolut, att herr Edén har rättighet att i det avseendet göra några insinuationer. Jag har i snart femton år såsom medlem av statsutskottet och av regeringen haft att handlägga universitetens anslagsfrågor, och man skall icke kunna med rätt beskylla mig för att ha förfarit partiskt i detta avseende. Beträffande utgången av den gemensamma voteeringen häromdagen om anslaget till Uppsala universitet, där det var fråga om reservfondens ställning, klarlade jag i kammaren så gott jag kunde de skäl, som talade för att reservfonden vid Uppsala universitet var så rustad, att den kunde möta de uppgifter, som förelågo för densamma, och att man i dessa tider, när man efter en så god granskning, som det varit möjligt göra, kommit till den uppfattningen, att de pengarna icke behövdes, så går jag för min del icke in på, att man då borde tillstyrka den saken för att icke få skenet emot sig att vara emot Uppsala universitet. Även om det drives en sådan sats och man försöker få en sådan föreställning fram, så måste vi i statsutskottet handla efter sakliga grunder, även om det skulle komma att gå emot en mycket högt skattad och mycket mäktig motionär här i kammaren. Det måste jag vidhålla. Likaså säger jag herr Edén, att här är icke, för mitt ståndpunktstagande, ett spår fråga om huruvida denna professur rör Uppsala universitet eller icke, men jag vill säga det, om vi skola diskutera frågan, rörande vilket universitet som varit mest gynnat, att om herr Edén vill taga och räkna i statskalendern vilket universitet, som har de flesta professurerna på olika områden, så kommer nog herr Edén att se vilket universitet som är mera eller mindre gynnat i det avseendet. Det behövs icke mer än en enkel sammanräkning av antalet lärostolar inom de olika fakulteterna för att den saken skall bliva klar, men det är icke det som har i något avseende spelat in, utan det är min allmänna betänksamhet, som vuxit under årens lopp, emot att

driva fram för långt gående specialisering. Jag böjer mig naturligtvis för skäl, som förefalla mig övertygande, för nödvändigheten av att dela upp en professur. Men lika goda skäl, som anförts här för att dela upp geologiprofessuren i två eller tre, såsom överdirektör Gavelin har föreslagit, kunna anföras — det vidhåller jag — för uppdelning av en hel rad andra professurer både inom den matematisk-naturvetenskapliga sektionen, och till äventyrs även inom den andra sektionen av den filosofiska fakulteten och måhända också inom andra fakulteter.

Jag kan icke underlåta att till slut säga i anledning av herr Lindskogs anförande, att om herrarna gävo akt på det, så var det en mycket stor skillnad ifråga om positiviteten, när det gällde det uttalande jag haft här ifråga om studietidens förlängning och om faran av uppdelning. Det var i förra avseendet ett mycket, mycket försiktigare uttalande, eller rättare sagt, jag kände hos herr Lindskog en ganska stark underström av, att han respekterade och i rätt stor utsträckning gillade den uppfattning, som jag därvidlag givit uttryck åt här. Och jag vet bestämt efter många samtal med lärare vid olika universitet, att det finns ibland särskilt de erfarnare en sådan farhåga, som den jag här uttalat. Herr Lindskog yttrade sig också mycket mindre positivt här emot mig än vad herr Edén gjorde, och jag fick det intrycket, när alla våra akademiska vänner här i kammaren instämde, att det föreföll vara ungefär på det sättet, att ju längre man stod från den praktiska universitetsgärningen och opinionen, dess säkrare var man i tron, att jag hade fel i min uppfattning.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Edén: Endast några få ord till replik. Herr Rydén yttrade, att jag skulle gjort gällande, att man vid inrättandet av Wimans personliga professur hade bundit sig för att göra denna till ordinarie. Det vet herr Rydén mycket väl, att jag icke sagt. Jag har däremot sagt, att man icke skulle hava givit Wiman en sådan professur, om icke den specialitet, som han representerade, vore av sådan betydelse, att den var förtjänt av att representeras vid universitetet.

Herr Rydén yttrade vidare — nu går han igen bort ifrån mig; jag förstår icke, varför jag icke kan få honom att höra på i dag — att anledningen till att han intagit denna ståndpunkt var, att han i dessa tider, när han efter omsorgsfull granskning kommit till det resultatet, att pengarna icke behövdes, icke hade ansett sig kunna stå till svars med att föreslå beviljandet av anslaget. Vad är det då för belopp, som det gäller? Jo, det är 300 kronor. Och efter omsorgsfull granskning har herr Rydén kommit till insikt om, att han icke kan taga på sitt ansvar att föreslå, att de beviljas! Det är icke tillräckligt såsom skäl; det får han ursäkta.

Herr Rydén var vidare ånyo inne på frågan, huruvida en uppdelning av en professur i specialiteter inverkar på studietidens längd. Han försökte till och med därvidlag få en motsats mellan herr Lind-

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.*

(Forts.)

*Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.
(Forts.)*

skogs och min uppfattning i denna sak. Häremot skall jag tillåta mig att för det första anmärka, att om herr Rydén vill karakterisera herr Lindskog såsom den, som står den praktiska läraregärningen nära, och mig som den där står — förmodligen — fullkomligt främmande för densamma, så är det dock icke så länge sedan jag var med, att jag icke kan ha fullt tillräckligt omdöme om den saken. Men framför allt: skillnaden mellan herr Lindskog och mig var efter allt att döma bara den, att båda hade vi ungefär samma mening, att man genom undervisningsplaner och examensfordringar får se till att icke driva studietiden i längden. Det är på detta, som det hänger. När sedan herr Lindskog skulle bemöta herr Rydén på denna punkt, så anslog han visserligen mot herr Rydén en ytterst tillmötesgående ton, en sådan ton, som man använder, när man tror, att man har utsikt att vinna någonting genom att ge sin ärade motståndare rätt till hälften eller till två tredjedelar eller tre fjärdedelar. Men då jag har den erfarenheten, att på den vägen vinner man ingenting mot herr Rydén, så använde jag en annan taktik.

Herr Rydén upprepade också, att det var hans allmänna betänksamhet mot specialisering, som hade lett honom till att intaga denna ståndpunkt. Då frågar jag: vad skall det då tjäna till, att herr Rydén i denna fråga om professor i Uppsala — och icke blott här utan även i andra utskottsutlåtanden — oupphörligen drar in synpunkten, att icke detsamma kommer Lund till del? Därav framgår väl ganska tydligt, att om det bara hade varit en specialisering, som hjälpt Lund, hade frågan kanhända legat på en annan bog. Herr Rydén ville göra gällande, att man icke skulle ha någon anledning att förebrå honom eller på något vis antyda, att hans hjärta skulle ömma mindre för Uppsala än för Lund. Ja, jag trodde, att det fanns en tid, då så verkligen var förhållandet. Men den tiden är nu för länge sedan till ända. Och herr Rydén skall icke som ett bevis däremot peka på antalet professorer vid Uppsala universitet jämfört med Lunds. Det antalet beror naturligtvis på universitetens olika ålder och den ofantligt olika stora tillströmningen av lärjungar. Att Uppsala universitet sålunda kommit något före i den vägen beror på dessa förklaringsgrunder och säkerligen icke på att herr Rydén hjälpt till att föra dess krav fram. I själva verket, mina ärade kammarledamöter, är det väl så, att synpunkten om rivaliteten mellan Uppsala och Lund och den lilla jalusin, icke mellan representanter från universiteten men väl emellan de mäktiga skåningarna i statsutskottet och i riksdagen å ena sidan och de enkla upplänningarna utanför utskottet å den andra sidan, har kommit fram till en början mera på skämt. Men när jag nu hör, hur herr Engberg i sitt anförande på fullt allvar gör en anmärkning mot, att de stora Kinasamlingarna till en del kommit till Uppsala, och när jag hör, att herr Engberg rentav framhåller som ett argument i denna fråga, att de samlingarna hade bort komma till riksmuseum, då frågar jag mig, hur det egentligen hänger ihop med denna sak. Herr Engberg vet väl, att riksmuseum och Uppsala broderligt delat dessa samlingar.

Herr Engberg vet väl också, att anledningen till att de till en del kommit till Uppsala är, att man där har denna sällsynt framstående paleontologiska forskare, professor Wiman. Det vore väl icke rimligt, att under sådana förhållanden hela samlingen skulle förläggas till Stockholm, och professorn i ämnet skulle sitta i Uppsala och icke komma åt den.

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

Det är nog obestriddigt, att så som denna sak nu här blivit lagd, har den fått en bismak av, att man från visst håll icke på några villkor vill gå med på, att Uppsala universitet skall få ens denna lilla fråga igenom. Det ser ut, som om det skulle vara absolut bestämt av högre makter, ibland de mäktiga, som bestämma över kulturbudgeten från riksdagens sida, att det icke skall få ske. Jag kan icke hjälpa, att jag reagerar en smula mot detta. Jag gör det, som jag hoppas kammaren behagar finna, utan dåligt humör. Jag har tillåtit mig en smula skämt, som kanske är något lättsinnigt, när det gäller representanter i statsutskottet. Men det är verkligen på det sättet, att när man ser den iver, med vilken denna lilla fråga bekämpas, kan man icke värja sig för det spörsmålet: har det icke till sist stannat vid att bli en maktfråga, som vi här strida om? Går inte motståndet på den linjen, att vad vissa personer inom statsutskottet och dess andra avdelning hava bestämt, det *skall* i riksdagen ske, och därmed punkt?

Jag tror verkligen, att den, som velat följa den sakliga diskussionen här, bör hava funnit tillräckliga grunder för Kungl. Maj:ts förslag och för reservationen. Och jag vågar alltjämt, både på allvar och med skämtsammare betoning hemställa, om icke kammaren skulle kunna ta och besluta i denna sak efter det intryck, kammaren själv fått av diskussionen, och icke efter det, som, låt mig säga, föreskrives ifrån utskottets majoritets sida.

Herr Waldén: Herr talman! Då jag inom utskottet hade att fatta ståndpunkt i denna fråga, kände jag mig rätt tveksam, på vilken sida jag skulle ställa mig, ty man kunde anföra goda skäl för både den ena och den andra ståndpunkten. Men under den diskussion i frågan, som fördes i utskottet, kunde jag för min del icke finna annat, än att de verkligt starka sakskälen lågo på den sidan, som ville tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i det föreliggande ärendet. Då herr Rydén sade, att han böjde sig för sakskäl, när de voro övertygande, så fann jag just detta vara förhållandet här. Men det kan ju hända, att jag har litet lättare för att låta övertyga mig av sådana än herr Rydén.

För mig låg saken helt enkelt så — jag skall taga det mycket kort, ty det blir endast en resumé av, vad som redan är sagt — har det anförts tillräckligt starka skäl för att denna professur måste delas upp? Och när alla sakkunniga säga, att det är nödvändigt, att man gör en sådan uppdelning, och att man har ordnat det så vid nästan alla utländska universitet, då tycker jag, att sakskälen äro tillräckligt starka för att en uppdelning måste ske. Då gäller det

Ang.
förändring av
personliga
professuren i
paleontologi
vid Uppsala
universitet.

(Forts.)

bara: när skall den ske? Skall den göras nu, eller skall man vänta, till dess professor Wiman avgår? Ja, detta är naturligtvis en ren lämplighetsfråga. Men när det nu gäller att tillsätta den förutvarande ordinarie professuren, kan jag icke finna annat än att detta är den lämpliga tidpunkten för uppdelningen. De skäl, som redan framhållits, äro ju, att man då just kan få den rätte mannen för denna professur, den som huvudsakligen skall syssla med den delen av geologien, som vilar på kemisk-fysisk grund. Då har man lättare för att senare få *en* professor i ren geologi och *en* sådan i paleontologi.

Jag har icke kunnat godkänna de varningar, som hava framförts för de ekonomiska konsekvenserna i denna fråga. Det har talats om institutionsbyggnader. Ja, antingen behövas sådana byggnader i alla fall, såvida man icke skall kasta bort samlingarna, och då behövas de naturligtvis oberoende av, om det finns en ordinarie professur eller icke. Eller också kan man skjuta på byggnadsfrågan, även om det blir en ordinarie professur, tills tiderna och våra ekonomiska resurser tillåta, att vi bygga.

Och så konsekvenserna beträffande Lund! Ja, med den ståndpunkt jag intar i frågan, är det alldeles givet, att jag anser, att man också där skall hava en sådan professur. Och då tror jag, att jag, när den frågan en gång kommer före, har lättare än herr Rydén att försvara, att vi få en sådan därnere. Ty jag kan icke förstå, hur han med någon styrka skall kunna göra det med den ståndpunkt, han nu intar, nämligen att det egentligen är onödigt att göra en sådan uppdelning, varom nu är fråga.

Detta är i korthet skälen för att jag ställt mig bland reservanterna, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 97 ja mot 91 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Vidare föredrogos vart efter annat:

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister; och

nr 15, i anledning av väckt motion angående en provisorisk lag om intagande av vissa alkoholister å anstalter, som omförmälas i 31 och 33 §§ av lagen om fattigvården; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Älvsborgs regementes förutvarande mötesplats Fristads hed;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av mark från kronoparken Åsen och Uppsala slottsjord för utvidgning av akademiska sjukhusets i Uppsala tomt; och

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av mark mellan kronan och ägarna av Rotsunda gård i Sollentuna socken av Stockholms län.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Herr *Lindman* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 244, angående låneunderstöd åt Ostkustbanans aktiebolag.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 301, bordlades på begäran.

§ 10.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till interparlamentariska unionens byrå i och för bestridande av en del av kostnaderna för interparlamentariska unionens 20:de konferens i Wien innevarande år; samt

från första lagutskottet:

nr 115, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjömanslag m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 24 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

Andra kammarens protokoll 1922. Nr 30.

nr 117, i anledning av väckt motion med förslag till ändring i vissa delar av lagen om handelsbolag och enkla bolag; och

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 9 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till erkända alkoholistanstalten Hemmet Gunnarskog;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till tredje stadsfogden i Stockholm, Viktor Karlsson, för visst av honom till statsverket inbetalt belopp;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnader för provtaxering i anledning av ifrågasatt omläggning av det kommunala beskattningsväsendet;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av vissa utskylder för det franska beskickningshuset i Stockholm;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten m. m.;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, m. m.;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till utförande av vissa fiskehamnar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Lindfors—Bosjöns järnväg;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för täckande av förluster å driften vid Trollhätte kanalverk och Södertälje kanalverk;

nr 47, i anledning av väckt motion om befrielse för f. d. vice konsuln E. Albrecht från betalningsansvar på grund av borgen för ett lån från torvlånefonden; och

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för postiljonen Karl Mauritz Jonsson från skyldighet att gälda vissa skadeståndsbelopp;

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av herr Lübecks motion, nr 182, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående befordrande av utvecklingen utav ett väl ordnat och utrustat entreprenadväsen för byggnadsarbeten; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om en utredning angående jordbrukets produktionskostnader för livs-förnödenheter m. m.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Norsell</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 29 april,			
» <i>Pettersson</i> i Bjälbo	» 3	»	» 29	»
» <i>Leo</i>	» 5	»	» 27	»
» <i>Nilsson</i> i Köinge	» 5	»	» 27	»
» andre vice talmannen <i>Nilsson</i>	» 4	»	» 28	»
» <i>Jönsson</i> i Fridhill	» 5	»	» 27	» och
» <i>Hamrin</i>	» 4	»	» 27	» .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,43 e. m.

In fidem
Per Cronvall.